

njonem 14. leta šolo obiskuje in kjer je posebno veliko tako imenovanih šol za silo, v katerih duhovni uče. Vendar so vse številke o tirolskih šolah precej nezanesljive, ker duhovni iz sovraštva do novih šolskih postav in oblastnih okrajnih šolskih nadzornikom večkrat niso hoteli izročiti nobenih statističnih izveštij.

Dežela, po katerih Slovenci prebivajo, glede šolskega obiskovanja stoje nekako v sredi: niso najslabše, pa tudi ne najboljše. Na Kranjskem, Stajerskem i Koroskem je uže še, a na Goriškem ismej 100 za šolo srečnih hodi samo 40 otrok res v šolo, v Istriji samo 37! To je presneto malo in gledati bomo morali Slovenci, da se o tem oziru povzdigne naša šolstvo i z njim splošno izobraženje.

Če premišljamo, koliko otrok hodi v šolo v posameznih šolskih okrajih na Slovenskem, se nam pokaže te-le številke:

V Celji čez 98% (bravo!)
Ljubljani od 91-96%
Mariborju 61-70%
Trstu in Gorici 52-60%

Na Kranjskem imajo razmerno največ šolarjev v postojnskem, kočevskem i radoliškem okraju (71-75%) v logatskem, litijskem i kamniškem okraju od 100 za šolo godnih hodi 61-70% otrok res v šolo; v krškem, drnometjskem, kranjskem okraju 51-60%; v ljubljanskem in novomeškem pa samo 41-49%.

Na Goriškem hodi največ otrok v šolo na Krasu, (v sezanskem okraju) namreč 51-60%; v gradiškem okraju 41-49%; v goriškem i tolminskem pa samo 21-40%. Pozor tedaj, domoljubi!

V tržaški okolici hodi 51-60% otrok v šolo; v Istriji pa: v rovinjskem okraju 51-60%, v poreškem 41-49%; v koperskem i volovskem 21-40% in v pazenskem samo 11-20%. Iz teh števil se vidi, da so na celem Primorskem v rovinjskem, sezanskem iu tržaškem šolskem okraju za šolo najboljše vneti in pa da je šolstvo v goriškem, tolminskem, koperskem, volovskem in pazenskem okraju najhuje zanemarjeno.

IV. Še nekoliko zanimivih števil ob učencih, učenkah, njih narodnosti, potem o šolskih poslopih in učnih pripomočkih na Goriškem in v tržaškem šolskem okraju.

L. 1871. je v javne ljudske šole hodilo:

ŠOLSKI OKRAJ.	Slovenci		Italijani		Nemci		
	Dečki	Deklice	Dečki	Deklice	Dečki	Deklice	
Trat z okolico	5352	3667	1286	980	3902	2591	16496
Gorica mesto	789	669	224	23	562	641	35
Goriška okolica	2073	1675	2073	1674			1
Gradišče	2861	1707	241	189	2619	1518	1
Sežana	1302	1154	1302	1154			
Tolmin	1095	1005	1094	1005			1
Skupaj	8120	6210	4934	4045	3181	2159	56

Šolskih poslopij je na Goriškem 47 najetih, 21 brezplačno prepuščenih, 56 v istini za šolo zidanih, med temi jih je 84 v dobrem, 40 v slabem stanju; šolske pohištvo je v 58 šolah povoljno, v 69 nepovoljno; učnih pripomočkov ima samo 21 šol toliko, kolikor jih potrebuje, vse ostale šole so v tem oziru siromašne ali popolnem zapuščene.

V. Ker mi je spis pod peresom uže tako predolg

zrastel, podam konecno ob kratkem še nekoliko zanimivih opomb samo o šolah na Goriškem.*

a.) Na Goriškem nemamo samo nobene meščanske šole, ampak tudi nobene učitelja, ki bi bil za meščanske šole (bürgerschule) izprašan.

b.) Kmetijstvo se je učilo v 5 šolah (3 v sež. okr.) sajlereja samo v 9 (7 v sež. okr.), bučarjeja v 2, sviloreja v 4 šolah sezanskega okraja. Vrli Kraševci so tudi v tej za-levi prei vsem dragimi Goričani; goriški i gradiški okraj sta gledé teh šol popolnoma zanemarjena. Sram nas bodi! — Napredovalnih kmetijskih šol nemamo na Goriškem nč, obrtnijskih nič! Sram nas bodi!

c.) Nemški jezik se je učil v Gorici v 5., v gradiškem okraju v 3., v tolminskem v 6. (11) šolah.

d.) V Gorici je 5 italijanskih in 1 (reči: ena) slovenska šola; v gradiškem okraju je 6 slovenskih šol.

e.) Med definitivno nameščeni učitelji je 58 posvetnih, 40 duhovnov, nadeučiteljev je 5 posvetnih, direktorji so 3, med temi 2 duhovna.

f.) Definitivno nameščenih učiteljic ima Gorica 4 (nuno), gradiški okraj 10; podučiteljic je v Gorici 6, v grad. okraju 6, v tolminskem 1. V tem oziru so tedaj slovenski okraji sramotno zanemarjeni.

g.) Vsi učitelji in vse učiteljice so potegnili plače z dokladami vred 34254 fl.

h.) Privatnih šol s pravom javnosti je: v Gorici 1; brez pravice javnosti jih je 10, v eni se je učil tudi slovenski jezik.

k.) Četverorazredne javne šole za dečke so 4, 3 v Gorici, 1 v Gradišči; v Gorici je tudi 1 šola s petimi in 1 s šestimi razredi za deklice.

l.) V Gorici nemamo nobene šole za slovenske deklice niti javne, niti privatne. Ne vem, kaj je več: krivica, ki se nam s tem godi, ali sramota, ki jo molče požiramo. Slovenski jezik za deklice, tudi če so Slovenke, nij potreben, torej se ga ne uče.

m.) V premeri pride na Goriškem na 1 šolo 87-5 otrok, na enega učitelja pa 68-3.

Te date sem, še enkrat rečem, le po vrhu posnel iz preznamenite uradue kajige, katero iz vsega srca priporočam vsakemu, kedor se za naše šolstvo kaj brigaa. „Številke govore“, pravi sploh znana fraza, kateri bi jaz samo to še pristavil, da njih glas o goriškem šolstvu (izvemši sezanski okraj) človeku nič kaj prijetno na ušesa ne doni. Paulus.

Dopisi.

Iz Gorice 8. julija. [Izv. dop.] Slovenskih narodnih učiteljev shoda dne 3. t. m. udeležilo se je bilo le 17 svetnih učiteljev; dva sta bila zadržana, ker sta kot uda istega dne morala navzočni biti v seji okrajnega šolskega sveta. Čudno se nam vidi, da je pa nekaterih drugih manjkalo, da si so bili v Gorici; ne govorimo o vadniških učiteljih. Žal nam je, da duhovnikov učiteljev nij bilo k shodu. Kakor smo slišali, so se nekateri med njimi opravičevali rekoč, da niso hoteli delati nadlege ter da nij jim došlo nobeno povabilo. Mi sicer ne vemo, kako nadlego so čč. gg. menili; da pa povabila niso dobili, temu je uzrok, da se tudi nobenemu drugih učiteljev nij poslalo, ker bi bilo vsakemu golo naznanilo v „raznih včstih“ „Soče“ od dne

* Vse velja za l. 1871. in pa za javne ljudske šole.

26. junija t. l. moralo zadostovati tem bolje, ker nij ga bilo učitelja, ki bi k omenjenemu shodu bil mogel vabiti; kajti odbor, ki bi mu to bila naloga, volil se je še le omenjenega dne pri zbirališči. Po večini glasov bili so vanj voljeni gg. Josip Komavec, Tomž Jug, Anton Jug, Franjo Švara in Avgust Leban, katerega so učitelji da si k okraju nespričajajoča b li povabili k shodu. Videlo se je zbran m, da z vsem srcem želé napredovati ve loč, da je narodna šola temelj razvoju narodnemu. Posebno važnega se omajjenega dne nij moglo obravnavati, ker se gospo lje preje niso bili pomenili, o čem da se bodo posvetovali. Vendar pa moremo z vsó gotovostjo reči, da bo le letošnja okrajna konferenca veliko živahnjeja, nego je bila lanskega in predanskega leta. Učitelj: so namreč 3. julija sklenili, da se snidejo vsak prvi četrtek vsacega meseca, ker uže tak pridejo v mesto po plače, in po potrebi tudi dvakrat na mesec v posvetovanje v važnejih pedagogičnih vprašanjih. Odbor imal bode nalogo dolževati, o čem r se vsakokratn posvetovanje bode vršilo ter naznanjevati to udeležencem ali ustno ali pismeno v javnem časopisu.

Razvideli so tudi učitelji goriškega okraja, da mora učitelj napredovati, ako ne ga hočiti rakove poti. Učitelj mora blažiti si srca, hrepeneti po višem znanstvu ter spopolnjevati se v učni metodiki. S tem je izražena tudi neozbna potreba, da čisto občaja se svojim družovi in z odličnimi, značajni mi, zvedajimi strokovnjaki.

Čem mlajši je, tem bolje pogostoma potrebuje njihovih nasvetov. Gotovo je, da tak nasvet ne koristi samemu sebi zadostujočemu, vedno se svojim prednostimi in znanostimi širokoustežemu se, brezi pomisleka govorečemu in sodečemu ter v sramoto šteječemu si, da bi od kogar si bodi sprejel kakov poduk ali kakovo svarilo. Moler, ukaželjan mož razvidevši, da mu treba še marsičesa učiti in veliko napak znebiti se, ki pa tudi hoče učiti se in sprejemati, ki je hvaležen za to, da ga opozoruješ — on se rád oklene njegj, ki več ve, ki je več skušal, ki je v obče štovan zbog svojega značaja, posebnih znanostij in spretnostij. Zavrli tega uže so učiteljski shodi — za sedaj ne govorim ob učiteljskih društvih — važni brezi drugih prednostij, ki se tičejo vsakoršnega socialnega življenja sploh. „Poklic učiteljev, pravi Dittes, zahteva čulega moža, moža, ki je sam soboj edin in zadovoljen, ki se samega sebe jasno razumeva; kajti ustava njegove osebnosti določaje njegovo delovanje. Kedor tedaj mladino ljubi, mora tudi učiteljskemu stanu biti prijatelj. Le, ko se to uresniči, moglo bode narodno šolstvo dober sad obroditi ter spolniti do korena, kar mu je odločeno.“ Narod te pa bode čestil le tedaj in prijatelj ti postal, ko bo videl, da ga tudi ti, dragi učiteljski tovariš, štuješ, da zanj živiš, zanj in z njim delaš: — to sledi prav jasno iz navedenih besed.

Ravno istega dne bili so učitelji izveleli, da želé nekateri mestni šolski ustanoviti v Gorici italijansko-slovensko-učiteljsko društvo ter so se na vprašanje Avgusta Lebana, ali se njihovo prepričanje zлага s tem, da bi mogli kedaj pristopiti k takemu društvu, določno proti temu izrekli dostavivši, da se bode s časom dalo osnovati slovensko učiteljsko društvo. Siver bi pa Italijani Slovence le upotrebljali kot sredstvo do cilja in konca, ker se jim, kakor sami pravijo brez Slovencev tako društvo v Gorici zdi nemogoče. Drugi pot povemo svoje misli o takem italijansko-slovensko-učiteljskem društvu, ki bi se ustanovilo v Gorici.

sveto vdruvo Judith, katera je taku lepu Bogu služila, de je bil ny moč dal, de tija grozovitiga Holofernusa je bila premagala inu celi izraelski folk razveselila, taku de sam ta ner višiš: mašnik Joachim z' usemi duhovni je ny neprati šal ter oj h časti so peili: Tu gloria Hierusalem, tu laetitia Israel, tu honorificentia populi nostri! — Spomnite na to divico Agnes, katera še le trinaist lejt stara je bila taku polna lubezni božje, de je šla k' martri s' takoršem vesseljam, kakor de bi šla na ohect. Spomnite na sv. Catharino, katera bila taku nedolžna inu čista, de Bug iz nebess je bil poslal angele nje truplu pokoppat, kateru potle na hribu Sinai kakor tu rumenu sonce se je svetilo, kakor de bi sv. Duh od Catharinae govuril, kadar je djal: Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei, sic mulieris bonae species.

Hoče reči, de rannu kakor tu rumenu sonce s' svojo svetlobo prežene to nočno temo ter resveselj inu resetj cell svejt, glihi viži ena dobra inu bogaboyeča žena s' svetlobo svoje čednosti prežene temo te nespodobnosti inu grehou iz svoje hiše inu soseske ter yh resetj s' poznainam božyh skriunosti. H' poterdeinu lete resnice piše Cornelius a Lapide, de nekadaí svejt se je nešal v veliki temi te nevere, inu poln teh grehou, G. Bug je bil izvolil try svete žene, katere so se sfofile kakor try sonce ter temo te nevere so bile s' svojo svetostjo pregnale: Ta prva je bila Ingunda, katera je bila svojga moža krajla Hermenegilda inu cello spansko deželo na pravo vero perpravila. Ta druga je bila Clotildes, katera svojga krajla Clodouensa inu cello fransko deželo od ajdovske vere h Christusa preobernila. Ta tryetia je bila Theodolinda, katera svojga krajla Agilulfa inu vse Longobardarje h' pravi veri je

bila perpravila, taku de od takoršnih že: žihar se reče: Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei, sic mulieris bonae species. Inu vsiga tija se lahko sklene, de za izveličaine te duše je bulši žena biti kakor mož; zlasti dukler sv. Barnar-lus zamerka, de vsyh stanu možke peršone: krajly, papeži, fršti, mašniki, dohtary, žlahmki, purgary inu gmain možie so želeli inu pomagali Christusa umorit, ož ženskih peršon se leta nebere, ampak kadar vsy možie so bili Christusa zapustili, same žene so bile stanovite per Christusa ostale, kakor Euthimius pravi: Discipuli si quidem fugerant, discipulae vero assistentes permanebant. Za tija volo, žene, nikar ne žalujte, de n-jste možie, inu de hlač uenosite, zakaj sam Bug vam je prepovedal rekoč: Non induetur mulier veste virili, — ampak p-fli-sajte dobre žene biti, zakaj: Sexus muliebris, ubi bonus, nullus melior, sed ubi est malus, nullus peior.

Kadar ena žena se grehu poda nej hušji hudiča, kakor je ona, zakaj nej ny zadosti, de sama v' grehi živj, ampak tudi trahta druge v greh perpraviti, zakaj so hčere svoje matere Eve, kateri nej bilu zadosti, de ona sama je bila zapuvit božjo prelomila, ampak tudi Adarna je bila v greh perpravila. Inu sv. Hieronimus je djal, de vse nevere inu kecarie so začetik imele od ženskih peršon: Nulla prorsus fuisse haeresis, quae non haberit faeminam auctricem, vel adjutricem. Kecariom Pelagiaricim so pomagale frštine i u žlahtne žene z danariami. Simonu Cuperniku je pomagala ta loterska žena Elena. Marcioniteriom je pomagala Maximilla, Montanus je bil veliku karšoniku zapelal skuzi Priško. Severus skuzi Philomeno. Arrius skuzi Constanto Cesarico. Donatus skuzi Lucillo. Priscilliana skuzi to nesramno ženo Gallo. Ta grečna žena Agape v'fransko

Slovenski Abraham a Santa Clara.

(Konec.)

Dalaj pravio theologi, de več ženskih, kakor moških peršon v' nebessa pride, zakaj žene imajo od nature serce k' andohti nagneou, inu h' strahu božimu, zatorai sveta katoliška cerku, kadar moli za ženski spol, pravi: Pro devoto femineo sexu. Inu sv. Carolus Boromaeus na svoj žarih je bil sturil zapissat, de se perporoči tem bogaboyečem ženam, ter se taku bitru nenaide od eniga moža v' sv. pissmi zamerkanu, de bi štiri in ossemdesset lejt vseskuzi bil molil, se postil, bogu služil kakor se bere od današne Annae Prerokinae. Inu sv. Grogor Nissenus je djal od ženskih peršon: Mulieres devotae in rebus, quae fortitudinem postulant, robustae sunt in vigiliis, in laboribus constantes. Inu Goffridus Appat nei civilal reči: Sexus muliebris, ubi bonus nullus melior. Žena, kadar je dobra, nej dobrute večši ter v' sakterem ženskim stanu bote te ner bulši nešt. Spomnite na sv. Hester, navesto krajla Assuera, katera je bila taku Bogu dopadeča, de skuzi taisto je bil G. Bug rešil svoj folk pred smertio. Spomnite na Abigail, ženo tija moža Nabelna, katera si svojo modrustio je bila potalazila tija pravičnu serditiga krajla Divida, kateri nad nje modrustio inu lepo vižo se nej mogal zadosti prečudit inu za nje volo nej bil koncal Nabelna. Spomnite na mater teh Machobeieriu, katera je bila taku stanovitna v' božy veri, de s' svojimi očmi je gledala, kadar nje synove so martrali inu z nimi reid je hotela martrana biti, taku desam sv. Duh ij leto lepo čast da: Supra modum autum mater mirabilis et bonorum memoria digna. Spomnite na to

teljskem društvu v Gorici, ako nam „Soka“ blagovoljno odpre svoje predale. (Prav rada! Ured.)

Pri razhodu so si vsi učitelji v roke segli ter molče prisegli s, da hoté delati narolu, sebi na čast.

Iz Gorice 8. jul. [Izv. dop.] (Sokolova svečanost v Vipavi.) Zjutraj 6. julija sem se podal v vipavski trg, in sem po poti zopet ogledaval dolino, ki se mi je še lepša zdela, ko pred leti; dan je bil krasen in vetrnič je pihjal, da sem se čutil čilga, in veselega. Stopim v trg, ko so sokoli marširali proti telovadnici, na čelu s tremi zastavami v sredi je vibrala nova sokolova, ki so jo danes prvi krat razvili in godba jo je pozdravljala z „Naprejem.“ V telovadnici je gospod starosta uvrščene sokole nagovoril. Govor je bil dolg in tehten, razlagal je pomen zastave, ki je znamenje edinosti in zloge, potem namen društva, katero koristi v sakemu tudi kmetskemu stanu, ker jači telo in vekša pogum. Objubili so mi vsi z moško besedo, da bodo društvena pravila zvesto izpolnivali, in se marljivo urili v telovadbi. Na to so pevci prav lepo in ubrano zapeli pobratinsko pesen. Starosta razlaga zdaj, zakaj je ime „Sokol“ — primerno društvu, ono naj je namreč spodbada, da bodo urni in pogumni, kakor je tak ptič; Črnogorci imenujejo svoje junake hrabre sokole. Pretožaval se je konečno, da so nekateri in celo osnovatelji društva izstopili, in vabi vse, p šebo mladeniče, naj pristopijo v obilnem številu. Godci zagodejo „Haj Slovani“ in vsi sokoli in občinstvo smo se odkrili. Potem spremenijo fantje front, in pred njimi so stale gospodične belo oblečene, prepasane z modrimi traki, in držeče v rokah rudeče pušce. Gospodična Marijčka Virkova je kaj lepo deklamovala pesen primerno sl. slovesnosti in ko je bilo to dovršeno, so dekleta okižale zastavo z vencem in za razdelile šopke sokolom, ki je odzdravilo s klicem: „živele naše Slovenke!“ Na to prebere starosta telegram iz Gorice, vsi se v vrstijo, in se podajo k banketu pri Dolencu. Pri kosilu smo imeli godbo in pevce in slišali smo raznovrstne napitnice. Starosta je napil gostom, Dr. Lavrič prvič sokolom in drugič gospodičinam, „sokol Silvester društvu. Beseda je vsem gladko tekla, in gospod Silvester se je pokazal dobrega govornika.

Zadnja točka je bil ples na brejarjih pred čitalnico, ki se je začel blizo pete ure. Še le popoldne je prišlo več gostov iz okolice in vrteli so se pozno. Najlepše je bilo gledati sokole v pitoreski obleki, in se ve, da so dekleta več na nje gledale nego na druge. Zato svetujem fantom, ki hočejo imeti srečo pri dekletih, naj pristopijo k „Sokolu“, in dobro naj se urijo, da bodo čvrsti in urni, priljudni pa narodni mladeniči.

Še moram omeniti, da se je domačih premalo udeležilo lepe te svečanosti. V Vipavi je vedno premnogo prepria in strank, vendar narodna stvar se širi in dobro napreduje. Marsikrat so se pa vsi zedinili, in takrat je vsaka slavnost bila veličanska; zatorej živili Vipaveri! Prosim Vas: Zedinite se, če drugače nij mogoče, vsako leto vsaj enkrat!

Iz goriške okolice 6. jul. [Izv. dop.] Na zahtevo od vseh strani, da naj se postava napravi za poravnanje zemljišnega davka, ki se tirja na podlagi cenitve izvršeno pred pedesetimi leti, katera tedaj nij več prilična današnjemu času, — zato ker se veliko posessnikom dozdeva, da nij bila popolnoma pravična, in tudi zato ker se je v pedesetih letih veliko spremenilo, to je, slabo poboljšalo, i tudi dobro pohujšalo — se je vendar nova postava v poravnanje davka napravila.

deželo je bila perpelala Elipilusa, de taisti folk bi zapelal. Bronius pise, de ena žena to nevero Manicheusa v več dežel je bila pernesla. Quae, ut erat diaboli plena, seducebat quoscunque volebat. Ena grešna žena zapele tuga, kateriga hoče; za tuga volo hudič se pofissa žene na svoj tall perpraviti, de potle one druge zipeleio, katere sam hudič si neupa zapelat. Čudu veliku, de hudič nej bil tudi ženo Jobu uzet, dokler je bil niemu vzet vse otroke inu blagul. Morebiti je bil taisto h' troštu tuga reuignu moža pustil? — Nel pravi Chrysostomus, ampak de bi ona Joba v nepotepživost perpravila, kateriga hudič uej mogal: *Sola mulier relinquitur, antiquum diaboli organum.* Taku, de ena huda grešna žena je hujsi kakor hudič. Vari-tese se tedaj, žene, de hudič nebó skuzi vas možie motil inu v' greh perpravil, kakor ou ysče inu želi po bessedah sv. Antona de Padoua, kir pravi: *Sicut homines utuntur equis phaleratis ad impugnan-dum inimicos, ita daemones utuntur mulieribus ad expugnandos servos Dei, qui sunt inimici daemonum.* Oh, obari Bug vass, žene, de bi neratle orožje hudičoru, zakaj takoršne do vekoma bodo s' hudičam v' rakli gorele! Vy pak, bogaboyeče žene, katere le tukaj se najdete, zahualite Boga, de ste žene, kir od nature serce imate ble k' andohti nagnenu inu manši perložnosti grešiti! Ostanite stanovite v' strahu božim ter po exempelnu te današne žene Annae živite, de bote tu nebešku krajlestvu dosegle! Amen.

V Gorici 4. julija 1873.

Paulus.

Na podlagi nove cenilne postave so zagledale beli dan vsake vrste tarife, odločene po deželski cenilni komisiji. Zraven te tarife je tudi povedano, kedo ima pravico rekurze delati proti odločenim tarifam, i čas, v katerim se smejo podajati.

Ko sem pogledal na te tarife in na njih čistega dohodka visoke številke, sem osupnil. Posebno ko sem pomislil, da od okrajne komisije odločene tarife so le malo čez polovico one, od deželске komisije določene; in še te so zmerom previsoke od čistih dohodkov zemljišč denšnjega časa.

Akoprav osupnen potrudil sem se vendar poznajoč važnost stvari, nekoliko poizvedeti o zadevi mnenja, in delovanja pritožb onih, kateri imajo pravico tožbe napravljati. Z žalostjo morem reči, da, če tudi ne vsi, vendar velika večina se ravno tako drži, kakor oni, ki prevzet od mraza pride ob vso moč ter mirno svojo smrt pričakuje.

Teško mi je reči, da oni, ki tako mirno žive, je nijso še nikakor zadeli. Kajti udje okrajne komisije so gotovo vse storili, kar jim je bilo le mogoče; da celo porabili so vsak izraz v dokaz resnice občnih tarif. Če se pomisli pa, da deželška komisija nij mogla uže zaradi malega števila njenih sej, poročil okrajne komisije v pretres vzeti, bodo, ako bo pri rekurzih tudi takó ravnala, tudi naši rekurzi brez uspeha, kakor poročila okrajnih komisij.

Kar mi je bilo mogoče izvedeti, so naznanjene tarife od deželne komisije na vladno poročilo od majhne večine sprejete. Celó slišati sem moral, da en ud deželne komisije bi se bil izrazil pri glasovanju: Akoprav nijsem prepričan, da zemljišča donáša take dohodke, bom vendar za vladni predlog glasoval! Uzroka takega glasovanja nij povedal.

Iz vsega namenjena bi se dalo posneti, da nij treba več rekurzov napravljati. To je uapek!

Jaz namreč mislim, akoprav dvomim o dobrem uspehu rekurzov, da, ker vladna stranka nema pred očmi poravnave davkov, ampak samo hoče dokazati, da zemljišča veliko donášajo: naj vendar vsak rekurz napravi, kedor ima pravico. Prvič za to, da se bo izvedelo o tej zadevi splošno mnenje in drugič, ker deželna komisija bo morda vendar boljše cenila glas deželčanov nego onega okrajne komisije.

V Solkanu 2. jul. [Izv. dop.] Dne 22. junija imela je tukajšna narodna čitalnica svoj letni občni zbor, kojega se je udeležilo še precej lepo število njenih udov, da bi volili nov odbor za tekoče leto.

Odprl je zborovanje gospod predsednik Matija Doljak s kratkim nagovorom, poudarjaje neovržljivo potrebo in neprecenjeno korist narodnih čitalnic za kmetsko ljudstvo sosebno, in osrčevaje navzočne k vzajemnemu delovanju, da bi naša čitalnica se vedno boljše in boljše jačila, ter doseči zamogla goreče želeči smoter: pravo ljudsko omiko in vsestranski napredek. Izrekši svoje srčno veselje, da je v prešlem letu dobro napredovala, opominja predsednik navzočne ude, da bi ti v novi odbor take gospole volili, katerim gotovo je mari, da naša čitalnica v tekočem letu ne nastopi rakovega pota, ampak, da naprej zila na uže precej trdni podlagi. Da je naša čitalnica v prešlem letu dobro napredovala, razvideli smo iz prebranega letnega poročila gospoda tajnika, pa iz položenega računa gospoda denarničarja.

Dasiravno je naročena na vse slovenske časopise, in da si je, poleg družih izvanrednih stroškov, tudi nakupila mnogo koristnih bukvic za svojo bukvarnico, vendar jej ostaja še, kar v gotovini in na zastankih blizo 100 goldinarjev — zatorej živel bivši odbor!

Ko smo bili pri kraji z volitvijo novega odbora, v kterega so izvoljeni za predsednika gosp. Matija Doljak, za podpredsednika Tomaž Jug, za tajnika Stef. Klemenčič, za denarničarja Jože Marušič in za odbornike: Janez Jug in Peter Gabrijevčič, podali smo se „in corpore“ na kozarček dobre kapljice. Tukaj smo se pa jako dobro imeli. Zbrani krog našega spoštovanega predsednika, očeta naše čitalnice, bili smo skupaj do trde noči.

Ko se je pa enemu in družemu, navzočnemu in nenavzočnemu nupivalo na zdravje, prosi naš g. učitelj za besedo, ter zbraue gospe nagovori, naj bi se pri tej priliki tudi spomnili solkanske boljše ubožne šolske mladine — vzame krožnik in glejte! nabral je cele 4 gold., za ktere se je pa radodarnim gospodom v imenu šolske mladine goreče zahvalil.*)

Pred nekoliko časom poslal nam je po goriškem poverjeništvu „Narodne šole“ naš iskreni domorodec, občno štovani gospod stotnik Andrej Komelj 3 gold., za ktere se mu presrečna hvala izreka, in sedaj nabral je gospod učitelj zopet 4 gold.; tedaj so naši boljše ubožni otroci uže preskrbljeni do konca šolskega leta s potrebno pisavno prip.avo — naj bi jim le tudi dobre volje ne manjkalo v šolo hoditi.

* Naj bi to lepo misel solkanskega vrlega g. učitelja posnemali drugi njegovi učiteljski tovaruši po deželi pa tudi šolski prijatelji sploh. Kedar je človek v veselji družbi poleg vina in petja, takrat ga nij treba mnogo pregovarjati, vsak rad da na prvo besedo par soldov za „Narodno šolo“. Zatorej učitelji, in domorodci, posnemajte ob enakih priložnosti g. Juga!

Iz Trsta 1. jul. [Izv. dop.] Pretečeni petek [27. p. m. je pri seji mestnega starišinstva g. Nabergoj stavlil interpelacijo, zakaj so vsi napisli po okolici na tablah magistratovih komisarjev v vlaščini in nobeden v slovenščini? Mestni župan Angeli odgovori jako flegmatično ter se izrazi, da to nema nič v sebi, ker jezik magistratni je italijanski, in da zgolj po vsi okolici italijansko govore in da so zlasti v Rojanu sami Lahi. G. Nabergoj dokazuje, da nij tako, da je največ kmotov, kateri nijso zmožni drugega nego svojega maternega jezika in da se večkrat primeri, da se mora pouprašavati po tem in onem uradu. Župan se nekako izjavi, da se bo morda (?) uže pod italijanski še slovenski napis naredil. Drugim svetovalcem je interpelacija tako v želodec segla, posebno Chambonu, da je precej začel druge reči govoriti, in da se nij moglo v tej stvari do dobrega obravnati.

Drugi 5 poslancev iz slovenske okolice nij bilo, pa saj je boljše, če so doma, vsaj nemajo prilike nasprotovati, kakor se je to večkrat zgodilo od teh čičalov. G. Nabergoju pa gre vsa čast, da se tako možato za narodne pravice bori. No, g. Cegnar, kaj pa vi?

Italijansk. društvo „Progresso“ je uže izvolilo posebni volilni odbor in namerava tudi pododboré ustanoviti. Okoličani, pazite!

V Gradol 7. julija 1873. [Izv. dop.] Akoravno smo tukajšnji Slovani tako daleč od mile domovine, se jej vendar nečemo nikoli izneveriti. 12 slovenskih društev, z različnim namenom ustanovljenih, vam to spriduje. Lepo število je 12, samo preveliko je! Večina sicer na trdnih nogah stoji, ali razvijati se vendar ne morejo, kakor bi želeli bilo, ker toliko društev preveč cepi Slované. Najstarejše je pred devetimi leti po Čeluh ustanovljeno „slovenska beseda“. To društvo ima še največ vseh slovenskega značaja. Ne izključuje nobene slov. narodnosti i nobenega stanu. Zato pa tudi najtrdnjše stoji. V njenih prostorih se bo praznovala prihodnja sobota, 12. t. m., Jungmanova svečanost, h kateri so povabljeni vsi tukajšnji Slovani, zlasti dijaci. Najvažnejše društvo pa je „pudporno društvo za slovenske visokošolce“, katero je letos imelo nad 1800 gl. dohodkov, nad 300 gl. stroškov, tako da ostane v kasi 1500 gl. Gotovo lep znesek. Slava za dodajnim domoljubom in odborom, ki je tako umoo gospodaril!

O dijaškem zboru 1. t. m. ste gotovo uže od druge strani prejeli obširne poročilo.*) Omenim samo, da se ga je udeležilo okolo 90 slovenskih slušateljev obeh viših šol. Kedor pomisli, da so bile ravno tisti dan svečanosti na Hilmorteichu in v gledišči cesarjeviču Rudolfu na čast, kako pozno da se je izvedelo za ta zbor in da se ravno sedaj imajo dijaci učiti za izpite, mora priznati, da je bil nepričakovano obilno obiskan. Trajal je od 8. do 11. zvečer. Izvrstno so risali govorniki razkolništvo v uroduem taborji vsled programa pravne s ranke. Kako to, da so pravni, ki se hvalijo, da so toliko let skoro sami negovali narodnost, stopry sedaj spoznali, da je „poganska“? Niti enega nij bilo, ki bi se bil vzdignil in glasoval za pravne, po tem lahko sodite, na kateri strani stoji dijaška mladina.

H koncu še eno historijco. Gradski „Volksblatt“ glasilo nemških konservativcev, je dolgo časa hodil zastouj ali za denarje kacega skrivnega dobrotnika v „slovensko besedo“, ki ima mej svojimi udi nad polovico dijakov.

Ko je pa slišal, kako so dijaci v zboru njegovi ziahti nasproti se postavili, ko je videl, da je vsa križma zastouj pri teh dijacih, in ko jih je dobro ozmerjal — pa je na enkrat izostal. Prav tako!

Politični pregled.

O nekem času se je gotovo mislilo, da volitve v direkten drž. zbor ne bodo razpisane pred oktobrom; a finančna kriza prizadela vendar preveč skrbij ministerstvu; ta kriza zmerom globokaje segla vrinila se je uže mej trgovce, ne samo velikih, ampak tudi malih mest in morda bomo doživeli, da se obrtniji in trgovstvu za več časa odtegnejo glavni pogoji njegovega razvitja, namreč zaupanje in kredit. Kam vse to pripelje? Gledé tega menda sam finančni minister, kateri je se začetkom leta finance roznato slikal, v temoti tava. K tej krizi se pridruži še deficit, katerega bo gotovo uročila razstavva, kajti kmalu bo pretekla polovica razstavne dobe, pa dozdaj nijso nikoli več prejeli ustoppine, kakor toliko, da lahko vsakdanje stroške poplačajo. Z gotovostjo se tedaj sme računati, da bode tudi tam čez 20 milijonov na ljudskih ramenih običajno. V tej zmerom veči zadregi je menda vendar ministerstvo prislo do spoznanja, da je nevarnost in obdgvornost prevelika in da je torej treba skup sklicati

URED.

* Nis!

državni zastop. Zaradi tega pa je zdaj počila vest po dunajskih časopisih, da bodo nove volitve za direktor drž. zbor razpisane uže prve dni avgusta. Ustavovorni listi vedó povedati o neki konferenciji federalistov na Dunaji; ta vest je bosa, ker tak shod je z uspehom [mogoč še le po volitvah. Po večerajšnji „Neue freie Presse“ bode vlada tudi letos sklicala dež. zbor k rednim sesijam; ampak popreje mora biti dovršena seja državnega zbora, potem takim mora vendar res biti, da so volitve v direktni državni zbor uže jako blizu.

Cesarjevič Rudolf je šel v Celovec, in je bil navzočen pri slavnosti, katera je bila o priliki, ko so postavili v Celovcu spominek cesarici Mariji Tereziji; zdaj cesarjevič potuje po Koroškem in se vrne čez Ljubljano na Dunaj. Povsod, kder je hodil po Štajerskem in Koroškem sprejemali so ga z veliko slovesnostjo.

Mej Poljaki in Rutenci je mogoče, da pride do neke edinosti; kaže se vsaj dobra volja obojih strani.

Ker so se Hrvatje z Ogrji pogodili, dobó prvi popolnoma narodno vlado; zato pa ne bo sklican sabor toliko časa, dokler se nova vlada ne ustoli.

Vladar po Rusih udobljene Kive se je Rusom sam izročil. Rusi so s Kivo mnogo pridobili; uže zdaj so imeli veliki del trgovstva z Azijo v rokah, odslej pa bodo imeli čisto pot, po kateri postane Ruska s časoma za svetovno trgovstvo najvažnejša evropska država, kakoršna je zdaj Angleška.

Razne vesti.

(Učenjak). Navajeni smo uže od tistih slovenskih listov, ki se bore zoper pregrešni svet in večkrat tudi zoper zdravo človeško pamet, da nam v časih v svojem svetem ognju prav kako debelo jezikoslovno zvaró. A jezikoslovni drakoni, ki prihajajo n. pr. iz daniške kovačnice, imajo tako podobo, da se jim človek, če ni ravno slabe volje, vsaj lahko smeje; kajti besede kakor: konkordatopompež, garibaldicigudgurovar i. t. p. imajo vsaj kaj elementarne moči v sebi in tudi brez soli niso vselej. Kaj pa poreko naši čitatelji, če jim pove-mo, kako je te dni nekakov B. M. v dopisu z Goriškega v dunajskem „Vaterlandu“ pomen „Soča“ razlagal. „Soča“, pravi ta pobožni učenjak, ki si je gotovo g. Jerana v slovenski etimologiji za učenika izvolil, se mora izpeljavati od italijanske besede *sozzo, sozza* (adj) = schmutzig = nesnažen, nečist, umazan. „Soča“ te-daj ne pomeni nič drugega nego „Schmierblatt“, ali kakor jo „Glas“ prav dobro imenuje „blatovski list-kotendes Blatt.“ Zdaj naj pa le reče še kedo, če ni Dobrovsky proti gospodu B. M. — muha! — Kedor utegne, naj prečita vso to zanimivo jezikoslovno preiskavo v „Vaterlandu“. Pisana je res prav v klasični nemščini. Baš sedaj je menda razpisano učiteljsko mesto za nemški jezik na naši veliki realki. Gospod učenjak B. M. nam je se svojim zadnjim dopisom dokazal svojo jezikoslovno zmožnost, ter nas ob enem prepričal da piše prav „Heine's göttliche Prosa.“ Kaj mislite možje i prvaki naroda? „Dem armen Schelme könnten geholfen werden.“

(Potres). Kakor piše „Provincia di Belluno“ se potres še vedno ponavljajo na Beneškem. Vsa glavna cerkev se je v Bellunu podrla in ves cerkveni zaklad pokrila. Veliko življenj je končalo ta potres, in je nesreča, ima da v rodbinskem življenju še druge žalostne posledice. Tako se poroča, da je uže dvoje mož obnorelo. Vsako toliko časa se potres ponavlja, in prebivalce zapušača uže pogum. —

(Odlikovanje). G. Fr. Šuklje, suplent na naši veliki realki je te dni pred dunajsko izpraševalno komisijo za učiteljske kandidate srednjih šol delal skušnjo iz geografije in zgodovine, pa je tako vrlo odgovarjal, da ga komisija nij samo v teh dveh predmetih potrdila, nego mu še po vrhu učiteljsko sposobnost za nemški jezik na mali gimnaziji podarila, dasiravno iz tega predmeta nij izpita dela. Pri tej priložnosti konstatujemo, da na dunajski universiteti na nobeni fakulteti uže dve leti noben Slovenec pri nobeni preskušnji nij päl, pač pa jih je mnogo svoje izpite z oduiko dovršilo. To je lepo!

(S Krava). Se nam poroča sledeča resnična dogodba: V neki vasi blizu Dutovelj živita dva moža, ktera sta hotela brez dela i truda obogateti, stavila sta za tega delj večkrat v loterijo, a nikoli nijsta nič zadela. Primeri se pak, da se te dni enkrat spet pogovarjata, ktera številke bosta stavila; nekedo ja je pa na skrivnem poslušal. Ko tedaj pride tisti dan, da bi morale številke v Trstu vzdigné e biti, gre omenjeni

porednež v krčmo in, kakor je pri nas navada da se vzdignene številke pri kaki šiacuni ali v krčmi na vrata zapisujejo, res vseh tistih pet številke na vrata zapše, katera sta se ona dva na skrivnem zgovorila, da je bosta stavila. Ko eden tistih dveh mož v krčmo pride in zagleda zapisane številke, od veselja poskoči in zauka, kajti misli je, da so te številke res vzdignene. Brž leti k svojemu prijatelju, ki je baš v kleti vino pretakal ter zakriči: „Hoj, prijatelj, terno sva zadela, zdaj imava denarja ko črepij, nič več n. ma ne bode treba delati!“ Prijatelj se tako strašno oveseli, da od samega veselja vino zamašči: pozabi ter zamašek na mesto v posodo v svoj žep vtakne ter brž iz kleti skoči. Na enkrat sta oba napravljena in zdaj, hajde, v Trst po udobljeni denar. Po poti pa skačeta in ukata ter od veselja ne vesta, kaj bi počela. Tudi kedo popiše njihne prestrašene obraz, ko na Občino prišešči druge številke zagledat. Nečeta verjeti, da so res te številke vzdignene, temveč gresta notri v Trst, a tudi tukaj vidita, da nijsta nič zadela in da se je tisti, ki je v domači krčmi številke na vrata zapisal, le neusmiljeno z obema šalil. Z dolgim nosom se povrneča v domačo vas, kajti nijsta se samó zastonj veselila, ampak eden je še zdatno škodo trpel, ker mu je vino po kleti izteklo.

Poslano.

Kovač „Glasovega“ dopisa iz Lokavca v ajdovskem okraji je v št. 26. o meni tako debelo laž skoval, da se moram nad njo spodtikati. Da so tukajšnji farmani god sv. Alojzija praznično obhajali, to je istina! — a kar dopisnik poleg tega o meni pripoveduje, to so same gole laži — prave bombe, ktere je pobožni mož spuščal na sv. Alojzija dan najbrže temu svetniku v čast.

Prva bomba daje od sebe tak glas: „Vse je bilo prav, le eno je ljudi bodlo: g. učitelja nij bilo v cerkvi, da bi bil šolsko mladino nadzoroval.“ Jaz tej bombi odgovarjam: Da sem bil pred mašo i mej celo mašo v cerkvi, i da sem nadzoroval šolsko mladino po svoji dolžnosti, to lahko sam dokažem s pričevanjem vseh navzočih, razen morda dveh ali treh kratkovidnežev, kteri pa nijso v resnici kratkovidni, ampak so se le take delali, kajti bôlo je je vse kaj drugega v oči, — nego jaz.

Da so učitelji več ali manje odvisni od ljudstva, to sam priznavam; zato pa imajo tudi ime: „ljudski učitelji“, a ne — „cerkveni ali še celo duhovski učitelji.“ Kar nadzorovanja mladine v cerkvi tiče, menim, da so profesorji in učitelji zdajci pod enako postavo. Stanje nekdanjih ljudskih učiteljev je bilo res pomilovanja vredno, a sedaj sm, hvala bodi bogu, dobili druge, boljše gospodarje. Trdni smo, da le svojo dolžnost izpolnujemo, kakor postave zahtevajo. Nij nam treba biti več učitelj, organist i cerkvenik ob enem, kakor nekdanj. Preje smo nekatera postrauka opravila morali prevzemati, zdaj pa ja opravljamo samo če ja moremo in večkrat celo, če ja hočemo.

V Lokavci pri Ajlovščini 1. julija 1873.

Arnek Rajar, l. r. učitelj.

Poslano.

V „Glasovem“ (št. 26.) dopisu iz Lokavca v ajdovskem okraji smo čitali, da so tukajšnji občinarji god sv. Alojzija praznično obhajali, kar je tudi istina. Kar pa se dalje o tukajšnjem g. učitelju pše, to je navadna „glasovka“, in „Glasovega“ dopisana grda laž; kajti videli smo ga v cerkvi pri celi službi božji, ko je nadzoroval tukajšnjo mladino. G. učitelj uživa od prvega časa svojega tukajšnjega bivanja našo zadovoljnost, ktera dan na dan raste, ne samo pri odrastenem ljudstvu, to je pri starših in namestnikih tukajšnje občine, ampak tudi pri naših otrocih, ktere on odgaja in podučuje ne samo kakor odgojitelj in učitelj, ampak zamoremo reči kot naj skrbnišči oče. V potrditev tega štejemó si v sveto dolžnost, to naše zaupanje do našega učitelja objaviti podpisani.

V Lokavcu dne 4. julija 1873.

(Podpisanih je 92 Lokavčanov. Podpise hrani uredništvo, kder je vsak lahko vidi.)

Oznanilo.

Goriški pododsek za dunajsko razstavo je odločil 600 gold., s katerimi misli podpirati 6 obrtnikov, vsacega sê 100 gold. in sicer posebno mizarje in kovače-mehanike, da morejo obiskati omenjeno razstavo.

Kdor dobi tako podporo, bo moral dva tedna

obiskovati razstavo, ogledavati razstavljene stvari, ki zadevajo njegovo rokodelstvo in potem razširjati po deželi vednosti, ki si jih bo tam pridobil; tudi bo moral po mogočnosti ustmeno ali pismeno ob vsem tem poročati, kar pozvé zanimivega v svojem rokodelstvu za obrtništvo naše dežele in pred vsem naznauti vse tiste stvari in tvorila (modele), ki bi se utegnile pri nas po njegovem mnenju v posebno korist dotične obrtnije vvesti in porabiti.

Prosilci morajo biti goriški deželani in na Goriškem svojo obrtnije opravljati, tudi morajo imeti vsaj 24 let.

Prošnje naj se podajo do 20 tek. meseca dotičnim županstvom, katera bodo na njih spričevala, da zadostuje prosilec pogojem tega razpisa.

Dotične vloge in sploh vsa pisma zadevajoča dunajsko razstavo nijso podvržena koleku.

Pododsek za dunajsko razstavo

V Gorici, 8. julija 1873.

Predsednik

CORONINI.

Vabilo.

Po dveh tovarših naprošen, vabim tukaj po najkrajšem potu h konferenciji v Komen dne 17. t. m. ob devetih predpoldne vse čest. gg. učitelje sežanskega okraja.

Pogovarjali se bomo o mnogih rečeh, posebno pa o sledečem vprašanju: „Kako naj učitelj moralni čut šolske mladine v šoli i zunaj šole z besedo i dejansko vzbuja i vtrjuje?“

Predmet je zelo važen i potrebuje združenih močij.

V Komnu dne 8. julija 1873.

Ivan Pizano l. r.

Cenik raznega blaga

na goriškem trgu, 10. julija.

	l.	kr.
Pšenica kraška, vagan	3	50
„ gorska „	3	35
„ goriška „	—	—
Turšica domača „	2	—
„ ogerska „	1	95
Ječmen cel „	2	50
„ pehan „	4	50
Oves laški „	1	35
„ ogerski „	1	30
Fižol laški „	2	20
„ gorski „	2	30
Rž „	2	50
Krompir cent „	5	—
Seno „	1	30
Slama „	1	—
Slanina [špeh] domača cent	42	—
„ ameriška „	35	—
Vino črno, vedro [Em]	19	do
„ belo, „	14	„
Pivo gradsko „	9	„

Riž I. vrste po 13 fl. vrste po 12.50 III. vrste po 10.25 IV. vrste po 9.50 V. vrste po 8 fl.

Moke iz Ritterjevih mlinov v Stračičah.

Sê žakljem: Št. I. po 16.30 Št. II. po 14.80 Št. III. po 13. Št. IV. po 11.40 Št. V. po 9.70 VI. po 7.20.

Brez žaklja: Otrobi drobni po 2.40 otrobi debeli po 2.30 fl.

ANTONIO MAZZOLI

je odprl

NOVO PRODAJALNICO

RAZNEGA MATERIJALNEGA BLAGA

(drogherijo)

v gosposki ulici h. št. 270,

v kateri se dobi dobro urejena zaloga dišav, zdravilnih in kemičnih surovin in izdelkov, zmlatih z oljem in na suho, čopkov (penzeljnov) za vsako rabo in raznih drugih rečij za barvarijo.

Vse to blago dobiva se frišno najboljše baže in po najnižji ceni.